
OBITUARI

Recordant Hannah Segal (1918-2011)

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXVIII/2

Terttu Eskelinen
Barcelona

Hanna Segal va morir a Londres el dia 5 de juliol, a l'edat de 93 anys. Havia nascut a Lodz, Polònia, en una família culta. Va ser molt reconeguda internacionalment com a analista, i admirada per la seva elaboració de les teories de Freud i de Klein, i per la seva gran comprensió clínica. Se li demanava d'impartir conferències i fer supervisions a tot el món. Va desenvolupar una comprensió dels processos creatius i de l'estructura psicològica de malalts greus, llur funcionament mental i llur tractament psicoanalític. Es valorava la seva ferma posició ètica i molt sovint se li demanava de resoldre problemes ètics de les Societats. La seva base cultural molt àmplia - literària, artística, filosòfica - li permeté estudiar els mateixos processos creatius i també la transmissió de la psicoanàlisi per a un públic ampli.

Se sap que des de la seva adolescència era una lectora apassionada. Devorava Schopenhauer, Voltaire, Rousseau, Nietzsche, etc. Proust i Conrad eren els seus escriptors favorits i ho van continuar essent tota la seva vida.

Quan tenia dotze anys la família va haver de deixar Polònia i anar a Ginebra. Hanna Segal descrivia l'estada de la família a Ginebra com una experiència positiva. Ella va continuar la seva escolaritat a l'*Ecole Internationale*. Sovint comentava com aquesta experiència de tenir companys d'escola de diferents països, de diferents condicions socials, la va impactar molt i va ser important per al seu desenvolupament. Però encara que se sentia feliç a Ginebra, estimava molt el seu país i desitjava tornar-hi per acabar l'escolaritat que els pares li permetien de fer.

A l'adolescència H. Segal havia llegit tot el Freud que havia estat traduït al polonès o al francès. La va impactar tant que va decidir esdevenir psicoanalista. Va anar a trobar el Dr. Bychowski, un psicoanalista que treballava a Polònia, i li va preguntar què calia fer per una formació psicoanalítica. El Dr. Bychowski li va dir que havia de fer-se metge i anar a Viena. H. Segal no tenia cap ganes d'anar a Viena, però va començar els estudis de medicina al seu país i els va acabar al Regne Unit, on va arribar amb els seus pares fugint dels Nazis.

S'estava tant a Londres com a Escòcia. En ambdós llocs va ajudar soldats polonesos que tenien problemes mèdics, molt sovint mentals.

A Escòcia va acabar la carrera de medicina. Allí va tenir la sort de trobar el Dr. Fairbairn, que la va guiar en l'elecció dels seus estudis analítics a Londres. Va començar la formació a la Societat Britànica i va convèncer Melanie Klein d'agafar-la en anàlisi.

En la seva formació, els anys 40, va tenir com a companys un grup estimulador (en el qual participaven Bion i Rosenfeld) que treballava també amb pacients psicòtics. Betty Joseph es va unir al grup a finals dels anys 40, i va esdevenir una amiga i col·lega, per a tota la vida. Hanna estudiava i treballava molt. Deia en broma als amics que el decenni dels 40 va ser molt productiu per a ella: l'any 46 o 47 es va casar amb Paul Segal, un matemàtic polonès que ja coneixia des de Polònia, va concebre el seu primer fill, i va presentar el seu treball d'accés a membre de la Societat Britànica, sobre "Una contribució psicoanalítica a l'Estètica". Havia de tenir una gran força per dur a terme tot això! La seva força, el seu compromís apassionat, eren inherents a la seva personalitat. I ella esperava el mateix dels seus estudiants i col·legues.

Durant tota la seva vida professional va expressar les seves idees polítiques amb claredat. Va rebre moltes crítiques perquè es considerava que un analista no havia d'expressar les seves opinions. Ella es defensava dient que per a Freud la neutralitat pertanyia a la sessió analítica. I H. Segal va mantenir aquesta opinió fins al final de la seva vida.

La seva lliçó inaugural a l'*University College* com a *visiting professor* va tractar de la importància de la llibertat de pensament. Fomentar la llibertat de pensament i lluitar per ella va ser la divisa preferida en molts ordres del seu viure: com a psicoanalista al costat dels pacients, com a mestra en el tracte encoratjador a deixebles i supervisats, com a participant en la vida social del seu temps, adherint-se a qualsevol moviment a favor de la pau, contra les armes atòmiques, sempre moguda per una generosa solidaritat.

No faré aquí una revisió de les seves obres perquè estan plenament divulgades entre nosaltres i formen part de la bibliografia habitual d'una part dels seminaris de l'Institut de Psicoanàlisi de Barcelona i d'altres institucions

de psicoteràpia psicoanalítica. Però a banda de l'obra consistent que deixa escrita, la recordarem també per la seva capacitat de diàleg en congressos i simposis, on sovint la seva precisa receptivitat la feia també la traductora ideal de parlaments complexos de col·legues de parla no anglesa, que eren fidelment copsats i traduïts en l'estil directe i clar que la caracteritzava.

Hanna Segal va ser un dels principals organitzadors, dins de la IPA, del grup anomenat *Analistes contra l'armament nuclear*. En diferents articles i en reiterades intervencions públiques, en àmbits psicoanalítics i extra-analítics, es va esmerçar a denunciar les negacions i les fal·làcies que es cultivaven per evitar responsabilitzar-se i evitar veure i pensar on ens portaria l'armament nuclear. Es prodigà de paraula i per escrit però potser el seu treball més brillant va ser el que va llegir al Congrés de Hamburg sota el títol: *El silenci és el veritable crim*. Amb un verb inspirat emfasitzava la importància que té per als psicoanalistes la funció de denunciar els encobriments i les mentides de polítics i governants, en la seva cínica ocultació dels perills més reals, de la mateixa manera que advertim quotidianament als nostres pacients de perills manifestos que s'obstinen a desmentir.

Al costat de la seva labor terapèutica i didàctica, i de la seva continuada investigació en tants problemes tècnics i teòrics, mai no va deixar d'interessar-se en el flux dels canvis socioculturals i en la continuada i dramàtica aventura del món contemporani. Encara el 2006, expressava les seves inquietuds en el seu conegut treball *Què ens reserva el futur?*, passant revista a aspectes tenebrosos de la realitat d'avui, la perversitat imperant en el món de les finances i els mercats, l'explotació econòmica del Tercer Món en la seva forma més criminosa, i assenyalava una vegada més la complicitat dels mitjans de comunicació al servei de la propaganda més falsària. Ens deia que des del punt de vista humà i psicoanalític, 'com a ciutadans, hem de lluitar engatjats en la tasca interminable de denunciar la mentida i preservar així els valors humans. Aquesta és la nostra única esperança'.

Diguem per acabar aquest breu recordatori que Hanna Segal va tenir un paper important en el desenvolupament de la nostra Societat. El seu domini de la llengua francesa va facilitar la comunicació amb els companys que anaven fluïxos d'anglès. La seva càlida simpatia pel grup de Barcelona venia prefigurada per la seva simpatia envers l'esperit sociocultural de la nostra República. En la seva darrera estada a Barcelona, fa només tres anys, ens va explicar que quan era adolescent, vivint amb la seva família a Ginebra, van haver d'aturar-la en el seu impuls d'anar-se'n a l'Espanya republicana en funcions de voluntariat.

Quan alguns membres de la Societat s'instal·laren a Londres a mitjans dels anys seixanta, la relació amb ella va ser assídua i perllongada. Va ser l'analista del Dr. Pere Bofill, supervisora i directora de seminaris o grups de treball en que participàvem. Càlida en el mestratge i en l'amistat, jo mateixa em vaig sentir acollida en l'atmosfera jueva polonesa de la seva llar. A partir

dels anys setanta va entrar en contacte amb generacions més joves del nostre Institut en el treball de seminaris i supervisions.

Hanna Segal va ser Presidenta de la Societat Britànica de Psicoanàlisi en dues ocasions. Li va ser concedit el Premi Mary S. Sigourney.

Per a bastants de nosaltres el record de la seva persona anirà lligat a aquesta experiència d'un ensenyament que ella dispensava amb tota la voluntat de transmetre la nitidesa de les seves intuïcions amb generós afecte.